

RAPPORT

Top-down analyse financiële opgave Nationaal Programma Vitale Regio's

Datum: 19 januari 2026

Status: definitief

Opdrachtgever: Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

NETHERLANDS | GERMANY | BELGIUM | UNITED ARAB EMIRATES | UNITED
KINGDOM | UNITED STATES | CANADA | SOUTH AFRICA | KENYA

LET'S
MAKE
CHANGE

Inhoudsopgave

Aanleiding, vraagstelling en bevindingen	<u>3</u>
Veilige en leefbare regio's	<u>10</u>
Een duurzaam en bereikbaar voorzieningenniveau	<u>13</u>
Een gezonde en kansrijke toekomst	<u>19</u>

HOOFDSTUK 1

Aanleiding, vraagstelling en bevindingen

1.1 Het Nationaal Programma Vitale Regio's ondersteunt regio's aan de randen van het land in het maken van veilige, leefbare en toekomstbestendige woon- en leefomgevingen

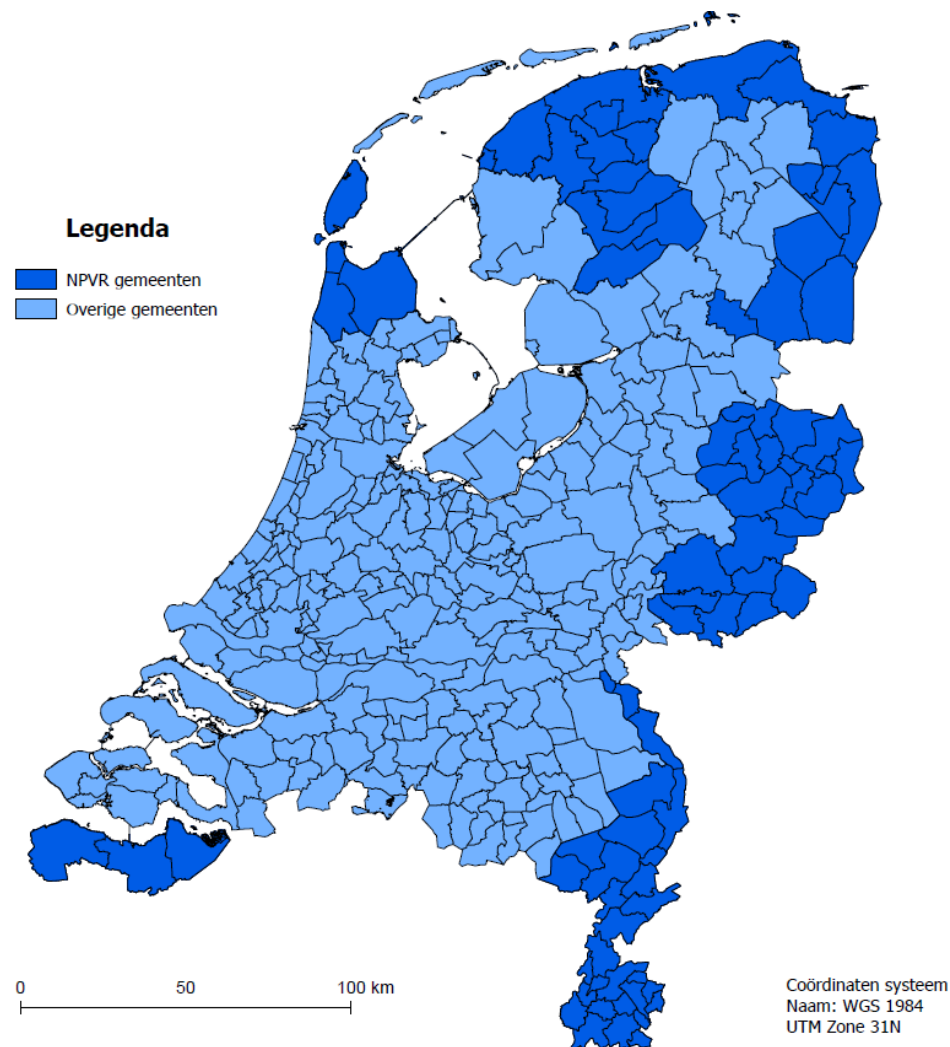
Begin 2025 is het **Nationaal Programma Vitale Regio's** (NPVR) gestart. Dit programma is een samenvoeging van de eerdere aanpak in de krimpregio's en de grensregio's. Het NPVR richt zich op het versterken van regio's aan de randen van Nederland, waar de leefbaarheid, bereikbaarheid en voorzieningen onder druk staan. Het NPVR staat voor een langjarige samenwerking tussen rijk en regio en biedt ruimte voor maatwerk, passend bij de uiteenlopende kenmerken, kansen en uitdagingen van de gebieden. Het doel is regio's te ondersteunen in het ontwikkelen van veilige, leefbare en toekomstbestendige woon- en leefomgevingen.

Het NPVR omvat 11 regio's waarin 83 gemeenten liggen. Zie figuur 1.1.

In de NPVR-gemeenten wonen circa 3,2 miljoen. mensen (zie tabel 1.1). Dit is circa 18% van de totale bevolking in Nederland, en circa drie keer zo veel als in de gebieden van het Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid (NPLV).

	Totaal Nederland	Rest van Nederland	NPVR	NPLV
Inwoners	18.045.000	13.680.000	3.205.000	1.160.000
Woningen	8.180.000	6.240.000	1.385.000	555.000
Aantal gemeenten	342	240	83	19

TABEL 1.1: NPVR IN VERGELIJKING MET NPLV EN REST VAN NEDERLAND

FIGUUR 1.1: NPVR-GEMEENTEN

1.2 Vraag aan Rebel is om top-down de financiële opgave van de doelstellingen van het NPVR in beeld te brengen

Deze rapportage bevat een uitwerking van de toezegging aan de Tweede Kamer om een **bandbreedte** te bepalen voor de **financiële opgave** van de regio's voor de uitvoering van hun agenda behorend bij doelstellingen van het NPVR voor de **periode 2025 tot en met 2035**.

Het NPVR heeft de volgende **doelstellingen**:

1. **Veilige en leefbare regio's**: het verbeteren van de kwaliteit en veiligheid van de leefomgeving met aandacht voor een passende woningvoorraad, herstructurering en transformatie en verduurzaming van de gebouwde omgeving en een gezonde groene leefomgeving.
2. **Een duurzaam en bereikbaar voorzieningenniveau** dat ondersteunend is voor de vitaliteit en het beoogde toekomstperspectief van de regio's en voor het behoud van de aantrekkelijkheid en leefbaarheid in deze regio's voor inwoners.
3. **Een gezonde en kansrijke toekomst voor inwoners in de regio's**, waaronder gezond opgroeien en oud worden, ontwikkelkansen in het onderwijs, perspectief op werk en regionale economische ontwikkeling.

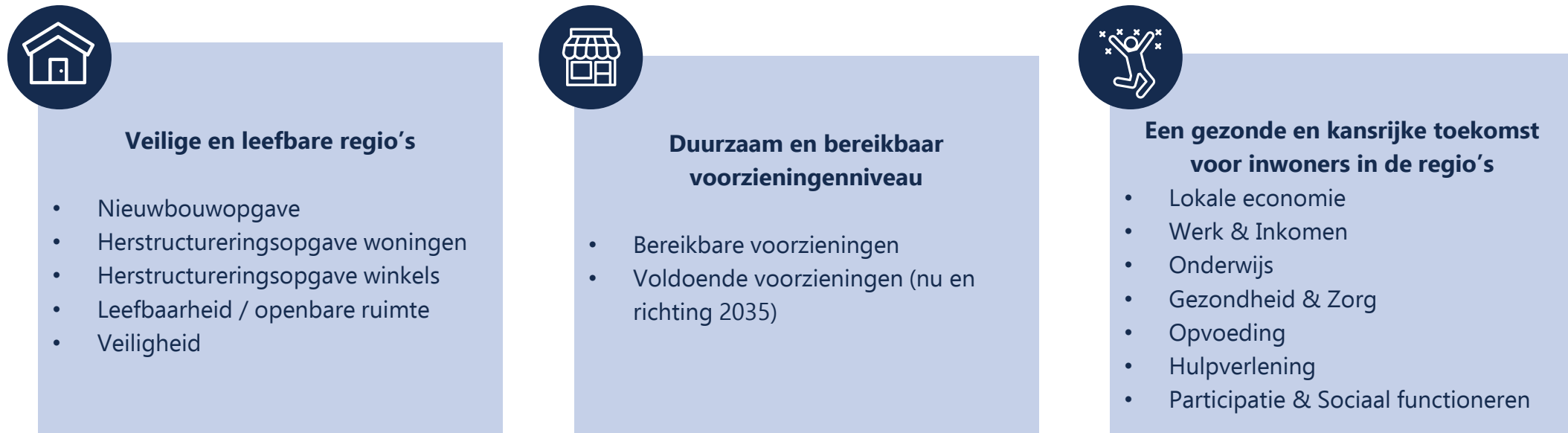

Aandachtspunten bij top-down analyse

Deze studie geeft een eerste beeld op basis van een top-down benadering van de opgave voor de doelstellingen van het NPVR in het fysiek en sociaal-maatschappelijk domein. Voor een preciezer beeld is een analyse van de regionale plannen en de uitvoeringsagenda's van de NPVR-gebieden nodig. Op dit moment zijn de NPVR-gebieden bezig om deze op te stellen. Bij het opstellen van de plannen worden overheden, maatschappelijke partners, marktpartijen en inwonersinitiatieven betrokken.

1.3 We vertalen de drie doelstellingen van het NPVR naar concrete deelopgaven om de financiële opgave te bepalen

Om de financiële opgave van het NPVR in beeld te brengen, werken we op basis van de huidige inzichten de drie doelstellingen van het NPVR uit in een aantal concrete deelopgaven. Figuur 1.2 geeft een overzicht van deze concrete deelopgaven. Deze deelopgaven kunnen worden verfijnd en aangevuld op basis van de regionale plannen die op dit moment door de NPVR-regio's gemaakt worden. Regionale economie ontbreekt, omdat hierover geen kentallen beschikbaar zijn.

FIGUUR 1.2: OPERATIONALISATIE DOELSTELLINGEN NPVR IN CONCRETE DEELOPGAVEN

1.4 Onze bevindingen (1/3)

Voor elk van de drie doelstellingen van het NPVR hebben we de omvang van de deelopgaven bepaald voor de periode 2025 tot en met 2035. Dit doen we door de omvang van de opgaven te koppelen aan financiële kentallen. Hieronder lichten we de aanpak en uitkomsten per doelstelling toe.

Veilig en Leefbare regio's

Voor de doelstelling veilige en leefbare regio's hebben we voor de **nieuwbouwopgave en de herstructureringsopgave** gebruik gemaakt van eerder door Rebel verrichte studies die we voor heel Nederland hebben gedaan. We hebben voor de opgave voor de NPVR-regio's een uitsnede gemaakt en komen tot een raming van **€0,7 mld.** aan publieke restopgave voor de nieuwbouwopgave en **€4,3 mld.** aan publieke en private restopgave voor de herstructurering en verduurzaming van woningen.

De omvang van de **herstructureringsopgave van de winkelgebieden** hebben we bepaald door te kijken naar de hoeveel m² winkelruimte, die langer dan één jaar leegstaat. We veronderstellen dat deze leegstaande winkelruimte aangepakt wordt, omdat het revitaliseren van winkelgebieden bijdraagt aan de lokale economie. Met financiële kentallen uit de Impulsaanpak Winkelgebieden hebben we vervolgens de omvang bepaald. De opgave is geraamd op **€0,4 mld.**

Voor **leefbaarheid, openbare ruimte en veiligheid** hebben we de omvang van de opgave bepaald aan de hand van informatie over kwetsbare woningen en gebieden waar relatief veel criminaliteit voorkomt. Voor de kentallen hebben we gebruik gemaakt van de eerder door ons opgehaalde informatie

in de NPLV-gebieden. Zo komen we tot een publieke opgave van **€1,1 mld.** Deze opgave komt bovenop de reguliere inzet van gemeenten.

Duurzaam en bereikbaar voorzieningenniveau

Voor de voorzieningen hebben we bepaald of de inwoners van de NPVR-gebieden binnen streefwaarden een voorziening kunnen bereiken. Voor de basisvoorzieningen hanteren we een acceptabele reistijd van maximaal 15 minuten lopen/fietsen. Voor ziekenhuizen/buitenpoli's, mbo-hbo en universiteiten hanteren we een reistijd van 30 minuten met het openbaar vervoer. Uit de analyse blijkt dat de bereikbaarheid van de voorzieningen in de NPVR gebieden minder goed is dan in andere delen van Nederland. Indien uit onze analyse blijkt de **voorzieningen niet bereikbaar** zijn binnen de streefwaarden is er een opgave. Deze vastgoedopgave ligt **tussen de €0,6 mld. en €1,1 mld.** en is een mix van een publieke en private investeringen. Bij publieke investeringen gaat onder meer om buurthuizen en basisscholen. Bij private investeringen gaat het bijvoorbeeld om vastgoedinvesteringen in apotheken en huisartsenpraktijken. Ook hebben we gekeken of er nu en in de **toekomst voldoende voorzieningen** voor de inwoners beschikbaar zijn. De streefwaarde hiervoor hebben we bepaald op basis van data van alle Nederlandse gemeenten. Hieruit volgt een vastgoedopgave voor tussen de **€1,4 mld. en €6,4 mld.**

Tot slot hebben we gekeken naar een **verbetering van het OV** om zo de voorzieningen bereikbaar te maken, waarbij we de exploitatie en infrastructuur- en datakosten hebben meegenomen. Dit leidt tot een opgave **€0,6 mld.** voor de exploitatie en een eenmalige investeringssom van **€0,135 mld.** voor infrastructuur- en datakosten.

1.4 Onze bevindingen (2/3)

Een gezonde en kansrijke toekomst voor inwoners in de regio's

Voor het bepalen van de opgave voor de doelstelling 'een gezonde en kansrijke toekomst' hebben we in beeld gebracht hoe de NPVR-gemeenten scoren op sociale, economische en gezondheidsindicatoren. We hebben deze indicatoren vertaald naar de thema's: **lokale economie, werk en inkomen, onderwijs, gezondheid en zorg, opvoeding, hulpverlening, participatie en sociaal functioneren**. Op deze thema's hebben we gemeenten gescoord. Als een gemeente of een wijk op meerdere indicatoren tot de slechtste 10% van Nederland hoort dan veronderstellen we dat er maatregelen nodig zijn. De maatregelen en de kostenkentallen hebben we afgeleid uit eerdere NPLV-studies. De aldus berekende financiële opgave ramen we op **€1,3 mld.** en is een publieke opgave. Deze opgave komt bovenop de reguliere inzet van gemeenten.

Scope van dit onderzoek

Dit onderzoek geeft een eerste **top-down beeld van de opgave** en kan **verder verfijnd en aangevuld worden op basis van de regionale plannen** die nu door de NPVR-regio's gemaakt worden. Onze aanbeveling is om aanvullend een financiële raming voor regionale economie te bepalen.

Bij de voorzieningen hebben gekeken naar de benodigde investeringen in vastgoed. De kosten voor beheer en exploitatie en gespecialiseerd personeel

hebben we niet meegenomen.

Ook de vraag of er personeel beschikbaar is, valt buiten de scope van dit onderzoek. De gebruikte cijfers voor voorzieningen zijn gebaseerd op bestaande referentiegetallen. Hierdoor is het mogelijk dat de oplossing voor nu wordt geprojecteerd op de opgave van morgen. Fysieke voorzieningen dichtbij zijn blijvend nodig om goede zorgverlening te bieden. Dit punt vraagt om verdere regionale verdieping op basis van praktijkervaring.

De baten of opbrengsten van de voorgestelde maatregelen vallen buiten de scope van dit onderzoek. Bij de doelstelling veilige en leefbare regio's kan bij baten bijvoorbeeld worden gedacht dat door herstructurering en verduurzamingsmaatregelen er minder kosten door CO₂ uitstoot zijn. Ook zullen huishoudens door verduurzaming een lagere energierekening krijgen. Bij de doelstelling gezonde en kansrijke toekomst voor inwoners in de regio's kan bijvoorbeeld gedacht worden aan een toename van het gemiddeld besteedbaar inkomen door een hogere opleiding en door betaald werk toegenomen inkomen. Ook zou de uitkeringslast kunnen verminderen. In vervolgonderzoek zou dit nader in beeld kunnen worden gebracht.

Op de volgende pagina geven we in een tabel het totaalbeeld van de financiële opgave in de NPVR-regio's.

1.4 Onze bevindingen (3/3)

Opgave NPVR gebieden 2025 tot en met 2035	Publieke (rest)opgave	Exploitatielasten	Publieke & private investeringsopgave
Doelstelling: Leefbare regio's			
Nieuwbouwopgave (restopgave toerekenbare en niet-toerekenbare PORT)	€0,7 mld.		
Herstructurering woningen restopgave			€4,3 mld.
Herstructurering winkelgebieden	€0,4 mld.		
Opgave leefbaarheid en veiligheid	€1,1 mld.		
Doelstelling: Een duurzaam en bereikbaar voorzieningenniveau			
Investeringsopgave vastgoed voor bereikbaarheid voorzieningen		PM	€0,6 mld.- €1,1 mld.
Investeringsopgave vastgoed voor voldoende capaciteit voorzieningen		PM	€1,4 mld.*- €6,4 mld.*
Opgave verbetering OV (exploitatie)		€0,6 mld.**	
Opgave verbetering publiek OV (infra en datakosten)	€0,135 mld.***		
Doelstelling: Gezonde en kansrijke toekomst			
Gezonde en kansrijke toekomst	€1,3 mld.		
Totaal	€3,6 mld.	€0,6 mld. + PM	€6,3 – €11,8 mld.
Per jaar	€0,3 mld.	€0,05 mld. + PM	€0,6 - €1,1 mld.

TABEL 1.2: TOTAALOVERZICHT FINANCIËLE OPGAVE NPVR

* De onderkant van de bandbreedte is bepaald op het tekort aan voorzieningen nu, rekenend met de onderkant bandbreedte norm. De bovenkant van de bandbreedte is bepaald op het tekort aan voorzieningen in 2035, rekenend met de bovenkant bandbreedte van de norm.

** Dit bedrag betreft de exploitatiekosten over een periode van 11 jaar. Per jaar gaat het om €50 mln.

*** Deze post bevat de kosten voor eenmalige investeringen voor een nieuwe vorm van publiek vervoer en is in overleg met IenW bepaald op basis van een pilot in Zeeland.

Scope financiële analyse

De tabel links toont de financiële opgave van de doelstellingen van het NPVR. Buiten de scope van deze analyse vallen investeringen in NPVR-gemeenten die geen expliciet onderdeel zijn van de doelstellingen van het NPVR. Daarnaast vallen ook opbrengsten / baten die volgen uit de investeringen buiten de scope van deze analyse.

HOOFDSTUK 2

Veilige en leefbare regio's

2.1 Voor het bepalen van de financiële opgave van ‘Veilige en leefbare regio’s’ analyseren we de nieuwbouwopgave, de herstructureringsopgave (woningen en winkels) en de overige investeringen voor leefbaarheid en veiligheid

We maken een inschatting van de financiële opgave voor de doelstelling ‘Veilige en leefbare regio’s’ aan de hand van de volgende opgaven:

- **Nieuwbouwopgave:** Nederland staat de komende jaren voor een grote woningbouwopgave. Om de landelijke doelstelling – jaarlijks 100.000 woningen realiseren – te halen, is het cruciaal dat álle regio’s bijdragen aan de versnelling van de woningbouwproductie. Dit geldt ook voor de NPVR-gemeenten. We brengen we de publieke onrendabele top – het verschil tussen de publieke opbrengsten en publieke kosten – in beeld voor de nieuwbouwopgave in de NPVR-gemeenten. Hierbij berekenen hierbij – conform de methodiek van de Rebel-studie [‘publieke financiële opgave in Nederland’ \(2024\)](#) – de toerekenbare en niet-toerekenbare publieke onrendabele top. We hebben voor deze studie een uitsnede gemaakt voor de NPVR-regio’s.
- **Herstructureringsopgave woningen:** Daarnaast staan de NPVR-regio’s de komende jaren voor een grote herstructureringsopgave om kwetsbare woningen te verbeteren en toekomstbestendig te maken. Kwetsbare woningen worden gekarakteriseerd door een combinatie van twee fysieke aspecten (energielabel en de woningkwaliteit) en sociale problematiek (kwetsbare leefbaarheid en kwetsbaar huishouden). We putten hierbij uit eerder gedaan onderzoek van Rebel en SpringCo naar de landelijke herstructureringsopgave. We hebben voor deze studie een uitsnede gemaakt voor de NPVR-regio’s.
- **Herstructureringsopgave winkelgebieden:** Naast een herstructureringsopgave van de woningen is er ook een herstructureringsopgave van de winkelgebieden. Specifiek brengen we de financiële opgave in beeld voor het aanpakken van winkelmeters die langer dan één jaar leeg staan. Basis voor deze analyse is de [Landelijke Monitor Leegstand 2025](#) van het CBS. De kentallen hebben we afgeleid uit de data van de Impulsaanpak Winkelgebieden.
- **Niet-nieuwbouw gebonden investeringen voor leefbaarheid en veiligheid:** Tenslotte kunnen naast vastgoed-gerelateerde investeringen ook andere fysieke ingrepen in bestaande kernen de leefbaarheid en veiligheid verbeteren. Denk hierbij aan vergroening van de openbare ruimte, verbetering van de stedenbouwkundige structuur van de wijk, verbetering van de veiligheidssituatie en –beleving, extra inzet voor het beheer en onderhoud bij vandalisme, criminaliteitsbestrijding, etc. We onderscheiden hierbij de opgave in de openbare ruimte en de opgave voor veiligheid. We gebruiken hier de kostenkentallen uit [NPLV-onderzoek \(2024\)](#) van Rebel om de investeringsopgave van maatregelen in de openbare ruimte en veiligheid in de NPVR-regio’s te ramen.

2.2 De totale financiële opgave voor 'veilige en leefbare' regio's bedraagt ca. €6,6 mld.

De **totale financiële restopgave** voor 'Veilige en leefbare' regio's bedraagt ca. **€6,6 mld.**

De herstructureringsopgave van de woningen bedraagt ca. tweederde van de totale financiële restopgave. De herstructureringsopgave van woningen is een combinatie van een publieke en private restopgave. Voor de overige opgaven geldt dat de opgenomen bedragen de publieke restopgaven betreffen, ervan uitgaande dat het huidige instrumentarium ongewijzigd blijft.

Daarnaast is het relevant op te merken dat de opgave niet in elke NPVR-regio hetzelfde is:

- ➔ De grootste **nieuwbouwopgave** ligt in de steden in de NPVR-regio's (Enschede, Hengelo, Schagen, Doetinchem).
- ➔ De grootste relatieve opgave voor de **herstructurering** gekoppeld aan **woningbouw** en **leefbaarheid** (i.e. openbare ruimte) ligt in het Hoge Land, Oost-Groningen, Parkstad Limburg en Zeeuws-Vlaanderen. In absolute aantallen springen Parkstad Limburg, Twente, Noard-Fryslân, Zuid- en Oost Drenthe en Oost-Groningen eruit.
- ➔ De opgave voor de **herstructurering voor winkelgebieden** is het grootst in Sittard-Geleen, Heerlen, Maastricht en Emmen.

Financiële (rest)opgave veilige en leef regio's in mld. €

Nieuwbouw: toerekenbare en niet-toerekenbare restopgave PORT (exclusief OV-schaalsprongen)	€0,7
Herstructurering woningen restopgave	€4,3
Herstructurering winkelgebieden	€0,4
Niet-nieuwbouw gebonden investeringen voor leefbaarheid in openbare ruimte en veiligheid	€1,1
Totaal	€6,6

TABEL 2.1: FINANCIËLE RESTOPGAVE VEILIGE EN LEEFBARE REGIO'S

HOOFDSTUK 3

Een duurzaam en bereikbaar voorzieningenniveau

3.1 Voor de doelstelling ‘een duurzaam en bereikbaar voorzieningenniveau’ onderzoeken we de bereikbaarheid en capaciteit van kernvoorzieningen

De tweede doelstelling van het NPVR betreft het creëren van ‘**een duurzaam en bereikbaar voorzieningenniveau**’ dat ondersteunend is aan de vitaliteit en het beoogde toekomstperspectief van de regio’s en het behoud van de aantrekkelijkheid en leefbaarheid in deze regio’s voor inwoners.

De financiële opgave die met deze doelstelling samenhangt, brengen wij in beeld aan de hand van de volgende opgaven:

- **Bereikbaarheid van voorzieningen:** Allereerst brengen we de bereikbaarheid van voorzieningen in Nederland in beeld¹. Specifiek onderzoeken we welk deel van de huishoudens in NPVR-gemeenten kernvoorzieningen binnen een bepaalde streefwaarde qua reistijd kan bereiken. Uitgangspunt is dat voorzieningen te voet of per fiets een streefwaarde hebben van 15 minuten; voorzieningen met OV hebben een streefwaarde van 30 minuten. Deze uitgangspunten sluiten aan op de waarden die voor het programma Bereikbaarheid op Peil worden gehanteerd. In bijlage 1 is een overzicht opgenomen van de onderzochte kernvoorzieningen, inclusief informatie over welke reistijd we als streefwaarde hanteren.² Uitgangspunt is dat investeringen in nieuwe voorzieningen en openbaar vervoer nodig zijn om de bereikbaarheid van voorzieningen te verbeteren voor huishoudens die niet aan de streefwaarde voldoen.
- **Capaciteit van voorzieningen:** Naast de bereikbaarheid van kernvoorzieningen analyseren wij in hoeverre de capaciteit van het voorzieningenaanbod — in termen van volume — toereikend is om de huidige en toekomstige vraag van huishoudens te accommoderen, zowel in de huidige situatie als richting 2035. We gaan er hierbij vanuit dat investeringen in extra vastgoed nodig zijn wanneer het aanbod te klein is om te voorzien in de vraag.

1. Voorzieningen in het buitenland vallen buiten de scope van dit onderzoek vanwege het gebrek aan beschikbare data.

2. We onderzoeken hierbij alleen de bereikbaarheid te voet, te fiets of met het OV. We nemen de auto niet mee in deze analyse, omdat 7,5% tot 9,0% van de Nederlandse huishoudens geen auto heeft vanwege financiële redenen (bron: [KiM](#)) of vanwege leeftijd en/of gezondheid geen gebruik kan maken van de auto.

3.2 De financiële opgave voor het verbeteren van de bereikbaarheid van voorzieningen bedraagt €0,6 tot €1,1 mld. voor vastgoed en €0,7 mld. voor OV, de opgave voor het verbeteren van capaciteit van voorzieningen is €1,4 – €6,4 mld.

De **financiële opgave** om de **bereikbaarheid** van voorzieningen te verbeteren bestaat uit een investeringsopgave in **nieuw vastgoed** en een **openbaar vervoer** opgave om de bereikbaarheid van ziekenhuizen/buitenpoli's en vervolg onderwijs (mbo, hbo, wo) te verbeteren. De opgaven bedragen respectievelijk **€0,6 tot €1,1 mld.** en **€0,7 mld.**

Daarnaast ramen we de **investeringsopgave** voor het verbeteren van de **capaciteit** van voorzieningen nu en in 2035 op **€1,4 – €6,4 mld.**

Financiële opgave publieke en private investeringen 2025-2035 in mld. €	
Investeringsopgave vastgoed voor bereikbaarheid voorzieningen	€0,6 - €1,1
Opgave verbetering publiek OV (exploitatie en eenmalige investeringen) voor bereikbaarheid voorzieningen	€0,7
Investeringsopgave vastgoed voor voldoende capaciteit voorzieningen	€1,4 - €6,4

TABEL 3.1: FINANCIËLE OPGAVE VOORZIENINGEN

Aandachtspunten bij deze analyse

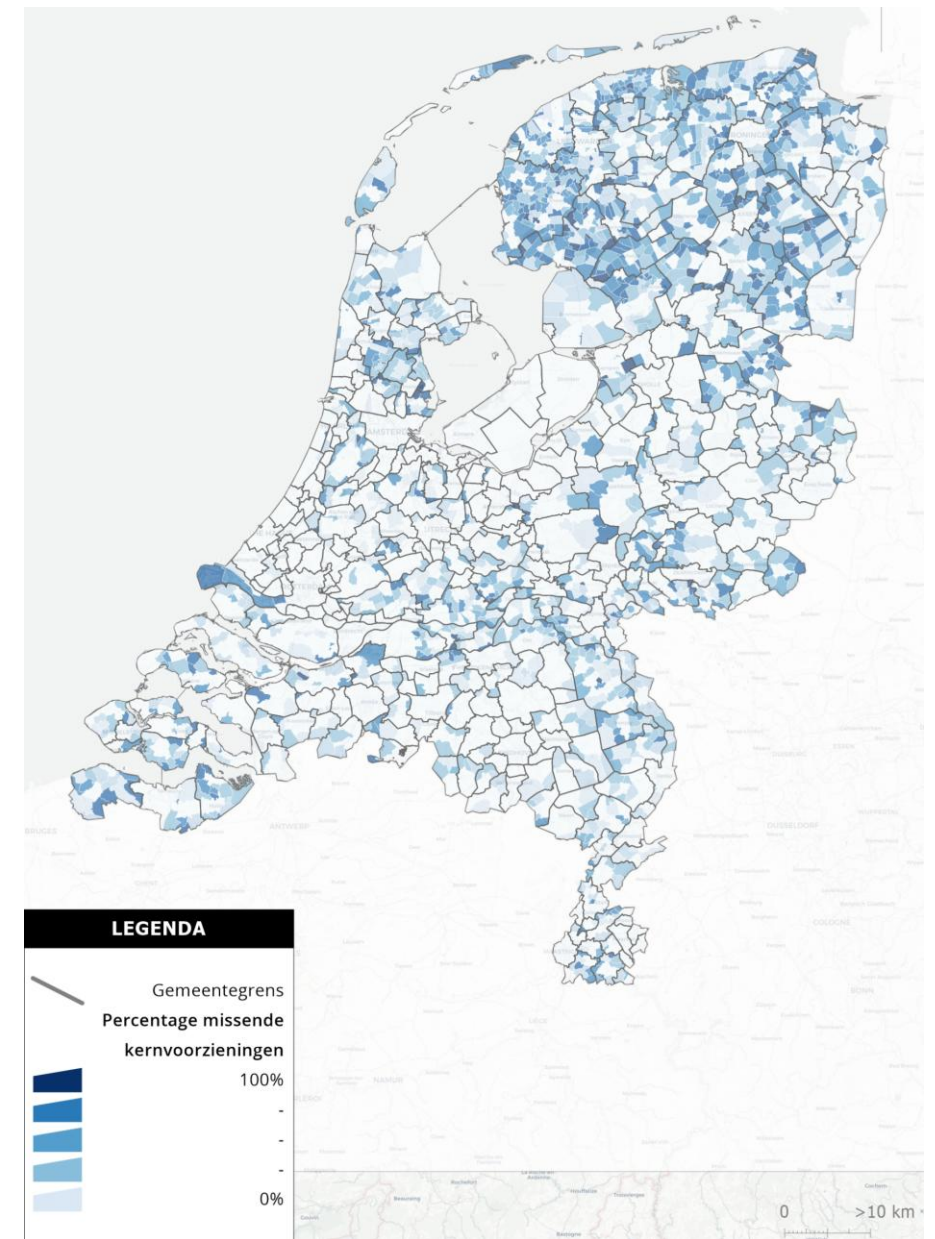
- ➔ Bij de investeringsopgave in het vastgoed van voorzieningen is de grondwaarde nog niet meegenomen.
- ➔ Er is een exploitatievraagstuk bij de voorzieningen voor beheer en onderhoud. Deze opgave is in deze analyse nog niet meegenomen. Dit is ca. 10% van de stichtingskosten per jaar. Daarnaast is er ook nog een financiële opgave voor gespecialiseerd personeel. De beschikbaarheid van personeel (nu en in de toekomst) is hierbij ook nog een relevant aandachtspunt, maar maakt geen onderdeel uit van deze raming.
- ➔ Tegenover de investeringsopgave in de voorzieningen staan ook opbrengsten. Deze opbrengsten zijn in deze analyse niet meegenomen.
- ➔ De hiervoor genoemde cijfers zijn gebaseerd op bestaande referentiegetallen voor voorzieningen. Hierdoor is het mogelijk dat de oplossing voor nu wordt geprojecteerd op de opgave van morgen. Fysieke voorzieningen dichtbij zijn blijvend nodig om goede zorgverlening te bieden. Dit punt vraagt om verdere regionale verdieping op basis van praktijkervaring.
- ➔ Samenvoegen van voorzieningen zal soms nodig zijn om voldoende draagvlak te creëren om de voorziening in stand te houden. Om dit te stimuleren moeten (financiële) prikkels worden ingebouwd.

3.3 De bereikbaarheid van de kernvoorzieningen is slechter in NPVR-gemeenten dan niet-NPVR-gemeenten

We brengen de investeringsopgave voor het verbeteren van de bereikbaarheid van voorzieningen in kaart door te analyseren hoe het in de 83 NPVR-gemeenten is gesteld met de **bereikbaarheid** van **kernvoorzieningen**.

Figuur 3.1 laat allereerst voor een selectie van basisvoorzieningen (huisarts, kinderopvang, supermarkt, basisschool, apotheek, sport en ontmoeting) zien welk aandeel van deze voorzieningen niet binnen de woonplaats aanwezig is. Een donkerdere kleur duidt op het ontbreken van meer voorzieningen. Uit de figuur blijkt dat met name in Groningen, Friesland en Drenthe relatief veel kernvoorzieningen ontbreken.

Naast de aanwezigheid van voorzieningen in de woonplaats analyseren we in hoeverre deze voorzieningen binnen de gehanteerde streefwaarden bereikbaar zijn. Hieruit blijkt dat de bereikbaarheid van kernvoorzieningen in NPVR-gemeenten over het algemeen slechter is dan in niet-NPVR-gemeenten. De vergelijking is opgenomen in bijlage 2.

FIGUUR 3.1: PERCENTAGE VAN VOORZIENINGEN DAT MIST IN WOONPLAATS

3.4 De financiële opgave voor het verbeteren van de bereikbaarheid van voorzieningen bedraagt €0,6 – €1,1 mld. voor nieuw vastgoed en €0,7 mld. voor verbetering van het openbaar vervoer

De financiële opgave voor het verbeteren van de **bereikbaarheid van kernvoorzieningen** in NPVR-gemeenten bestaat uit de volgende onderdelen:

➔ **Investeringsopgave nieuw vastgoed:** Het uitbreiden van het aanbod aan voorzieningen kan de bereikbaarheid van voorzieningen voor inwoners van NPVR-gemeenten verbeteren. De investeringsopgave voor nieuwe voorzieningen bepalen we op basis van de eerder beschreven gegevens over het aandeel huishoudens dat een voorziening niet binnen de streefwaarde kan bereiken. Voor deze huishoudens veronderstellen we dat aanvullend vastgoed nodig is. Om te bepalen hoeveel vastgoed voor deze huishoudens moet worden toegevoegd, gebruiken we Nederlandse data. We hanteren hierbij een bandbreedte tussen het eerste kwartiel (25%) en de mediaan (50%). Voor het bepalen van de stichtingskosten maken we gebruik van gegevens uit het Bouwkostenkompas. De investeringsopgave omvat hiermee uitsluitend de stichtingskosten van het nieuwe vastgoed; grondkosten maken geen deel uit van de financiële opgave en exploitatiekosten blijven buiten beschouwing.

Uit de analyse volgt dat de totale investeringsopgave voor nieuw vastgoed tussen de **€0,6 en €1,1 mld.** ligt. Deze opgave bestaat uit zowel een publiek als een privaat deel. Voor commercieel te exploiteren functies¹ bedraagt de investeringsopgave circa €0,3 tot €0,6 mld. Voor publiek-maatschappelijke functies² ligt dit tussen de €0,2 en €0,4 mld. De investeringsopgave voor ontmoetingsfuncties, waarin commerciële en publiek-maatschappelijke functies worden gecombineerd, bedraagt €0,1 tot €0,2 mld.

➔ **Financiële opgave verbetering openbaar vervoer:** Daarnaast is voor het verbeteren van de bereikbaarheid van voorzieningen ook een financiële opgave voor openbaar vervoer. Het gaat hierbij specifiek om het borgen van de bereikbaarheid van het ziekenhuis met het OV en de bereikbaarheid van vervolgonderwijs (mbo, hbo, wo) om voldoende keuzevrijheid in onderwijs te borgen. De financiële opgave voor het ophogen van de dienstregelingskilometers met 10% bedraagt €50 mln. per jaar. Dit komt neer op ca. €0,6 mld. t/m 2035. Daarnaast zijn er éénmalige kosten om het publiek OV in de NPVR-provincies te verbeteren. Deze opgave bedraagt **ca. €135 mln.** Dit betreffen de kosten voor eenmalige investeringen in een nieuwe vorm van publiek vervoer en is in overleg met IenW bepaald op basis van een pilot in Zeeland. Tezamen komt dit neer op een bedrag van **€0,7 mld.**

1. Apotheek, ziekenhuis/buitenpoli, BSO, huisarts, MBO, HBO / WO, kinderdagopvang, supermarkt

2. Basisschool, middelbare school, sport

3.5 De investeringsopgave voor het verbeteren van capaciteit van voorzieningen bedraagt €0,7 mld.

Naast de investeringsopgave voor de bereikbaarheid van de voorzieningen binnen de streefwaarden, onderzoeken we ook **de aanwezigheid en omvang van de voorzieningen** zijn. Specifiek onderzoeken we binnen de NPVR-gemeenten of er voldoende voorzieningen zijn om alle huishoudens te bedienen.

- Voor het bepalen van de **vraag** kijken we naar het aantal huishoudens nu en in 2035 (op basis van de Primos-prognose). We veronderstellen dat de samenstelling van de huishoudens in een gemeente ongewijzigd blijft. We rekenen met de hiervoor genoemde bandbreedte aan normen voor de voorzieningen (i.e. eerste kwartiel (25%) en mediaan (50%) van Nederland).
- Voor het bepalen van het **aanbod** rekenen we met het huidige aanbod aan voorzieningen. Daarbovenop rekenen we ook met eventuele voorzieningen onderdeel zijn van de hiervoor berekende investeringsopgave voor 'bereikbare voorzieningen'.

Uitgangspunt in deze analyses is dat tekorten in en overschotten in vastgoed tussen bepaalde functies uitgeruild kunnen worden (e.g. kinderdagverblijf en basisschool).

De **investeringsopgave** voor **voldoende voorzieningen nu** bedraagt **€1,4 tot €5,5 mld.** De investeringsopgave voor voldoende voorzieningen in **2035** bedraagt **€1,7 tot €6,4 mld.** De investeringsopgave is een combinatie van een publieke en private opgave. De grootste groei tussen de opgave nu en in 2035 zit in de opgave in ontmoetingsfuncties.

HOOFDSTUK 4

Een gezonde en kansrijke toekomst

4.1 De financiële opgave voor de doelstelling ‘een gezonde en kansrijke toekomst’ bedraagt €1,3 mld.

Voor het bepalen van de opgave voor de doelstelling ‘een gezonde en kansrijke toekomst’ onderzoeken we hoe de NPVR-gemeenten scoren op sociale, economische en gezondheidsindicatoren. Een volledig overzicht van deze indicatoren is opgenomen in bijlage 3. Deze indicatoren zijn te clusteren naar de volgende thema’s.

Als gemeente op meerdere indicatoren per thema slecht scoort (slechtste 10% van Nederland), nemen we de gemeente mee in onze financiële opgave. We rekenen hierbij met de financiële kentallen uit het [NPLV-studie](#) van Rebel (2024) en doen – waar nodig – een correctie om een dubbeling met spoor 2 te voorkomen.

De **totale investeringsopgave**¹ voor de NPVR-gemeenten wordt geschat op ca. **€1,3 mld.** voor de periode t/m 2035. Een relatief groot deel van deze opgave bestaat uit investeringen in:

- ➡ Werk & Inkomen (bijv. aanbieden leerwerkplekken, baangarantie-programma’s, loopbaanoriëntatie, doorstroom naar (betere) banen);
- ➡ Onderwijs (bijv. voorschool-programma’s, aanpak voortijdig schoolverlaten, extra onderwijsuren / verlengde schooldagen, programma’s ter verbetering onderwijsresultaten, verhogen onderwijskwaliteit, extra leerkrachten en meer scholing leerkrachten);
- ➡ Hulpverlening (bijv. schuldhulpverlening, dak- en thuislozenopvang, integratie nieuwkomers).

¹ We gaan alleen in op de financiële totaalopgave en niet op de opgave per thema, omdat de investeringen in de deelopgaven per thema een eerste indicatie zijn. In de vervolgfase kunnen de investeringen per thema op basis van bottom-up plannen en maatregelen van gemeenten verder uitgewerkt worden.

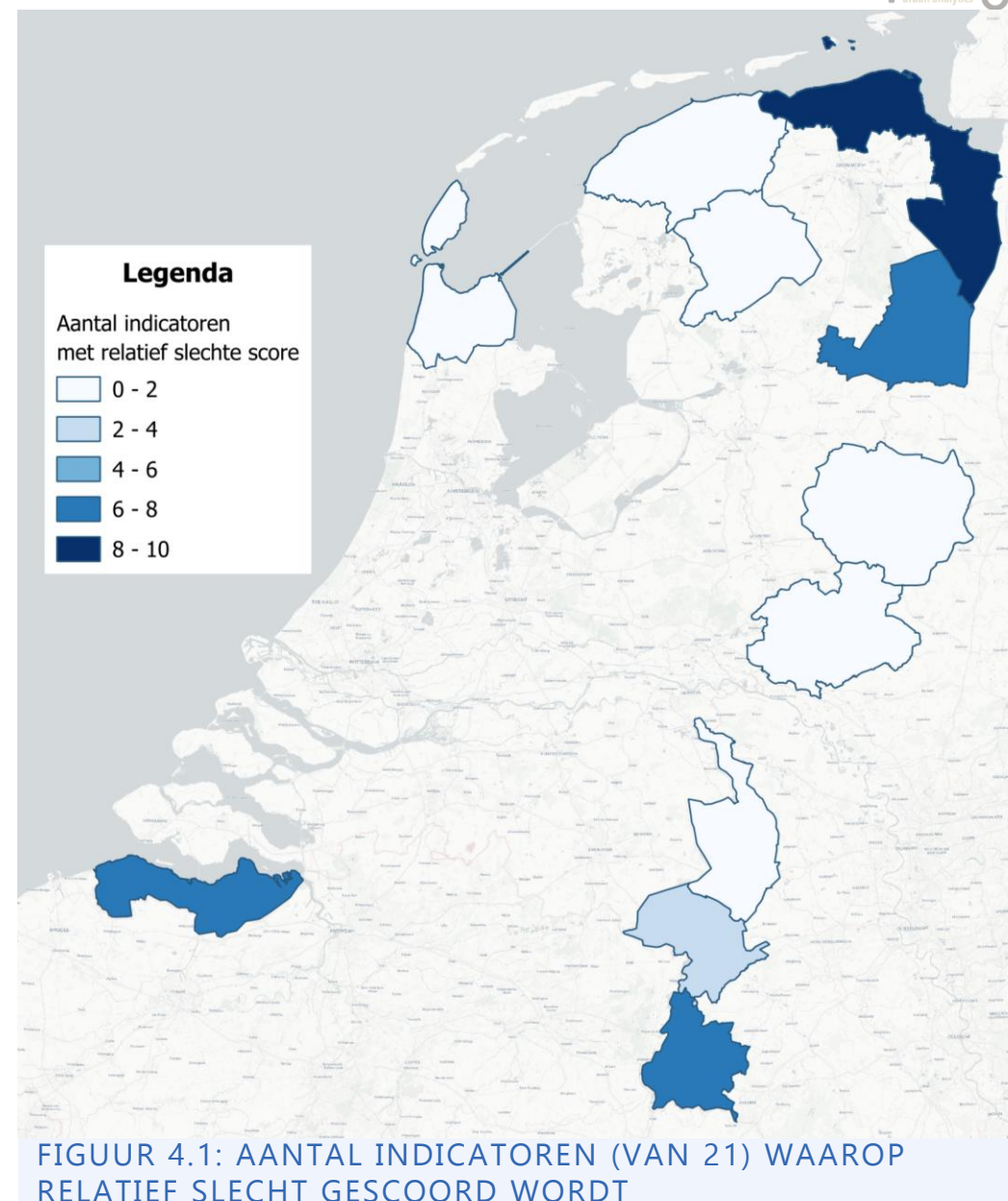
Thema’s ‘een gezonde en kansrijke toekomst’

- Lokale economie
- Werk & Inkomen
- Onderwijs
- Gezondheid & Zorg
- Opvoeding
- Hulpverlening
- Participatie & Sociaal functioneren

4.2 Er bestaan verschillen in de scores van regio's op de indicatoren van 'een gezonde en kansrijke toekomst'

De verschillen tussen de regio's zijn groot als het gaat om hoe er wordt gescoord op de hiervoor genoemde indicatoren. Figuur 4.1 toont voor de NPVR-gebieden op hoeveel indicatoren (van de 21, zie bijlage 3) er een relatief slechte score is. De resultaten hiervan zijn als volgt:

- ➡ De Achterhoek, Noord-Fryslân, Zuidoost-Fryslân, Noord-Limburg en Twente behoren voor geen van de indicatoren tot de slechtste 10% van Nederland. Dat betekent dat we voor deze gebieden geen maatregelen hebben opgenomen.
- ➡ Noord- en Oost-Groningen, Zuid-Limburg, Zuid- en Oost-Drenthe en Zeeuws-Vlaanderen behoren op meerdere indicatoren tot de slechtste 10% van Nederland. Een groot deel van de financiële opgave landt in deze gebieden.

LET'S TALK

Marianne Betten
marianne.betten@rebelgroup.com

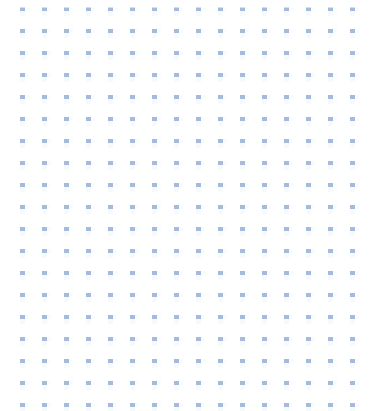

Roos Eysbach
roos.eysbach@rebelgroup.com

Wouter van Doorn
wouter.van.doorn@rebelgroup.com

NO CHANGE WITHOUT A REBEL

Rebel Strategy & Development

Wijnhaven 23
3011 WH Rotterdam
The Netherlands

+31 10 275 59 95
info@rebelgroup.com
www.rebelgroup.com

Bijlage 1: kernvoorzieningen en streefwaardes

	Streefwaarde	Modaliteit
Zorg		
Huisarts	15 min.	Lopen/Fietsen
Apotheek	15 min.	Lopen/Fietsen
Ziekenhuis / poli	30 min.	OV
Onderwijs		
Basisonderwijs	15 min.	Lopen/Fietsen
Voortgezet onderwijs	30 min.	Lopen/Fietsen
MBO	30 min.	OV
HBO/WO	60 min.	OV
Kinderopvang	15 min.	Lopen/Fietsen
BSO	15 min.	Lopen/Fietsen
Winkel		
Supermarkt / minisuper	15 min.	Lopen/Fietsen
Recreatie, cultuur, voorzieningen		
Sport	15 min.	Lopen/Fietsen
Ontmoetingsfunctie	15 min.	Lopen/Fietsen

TABEL A1: KERNVOORZIENINGEN EN STREEFWAARDES

Bijlage 2: bereikbaarheid kernvoorzieningen naar NPVR / niet-NPVR

Voorziening	NPVR	Niet-NPVR
Apotheek	90 %	96 %
Basisschool	98 %	99 %
Buitenschoolse opvang	98 %	99 %
HBO/WO	90 %	99 %
Huisartsenpraktijk	94 %	97 %
Kinderdagopvang	98 %	99 %
MBO	92 %	97 %
Middelbare school	91 %	96 %
Ontmoetingsfunctie	99 %	99 %
Sport	99 %	99 %
Supermarkt / minisuper	95 %	98 %
Ziekenhuis / buitenpoli	91 %	97 %

TABEL A2: AANDEEL HUISHOUDENS
MET VOORZIENING BINNEN
STREEFWAARDE NAAR NPVR / NIET-
NPVR

Bijlage 3: indicatoren ‘een gezonde en kansrijke toekomst’

Dimensies en indicatoren		Gemeente	Wijk
Demografie			
1	Verhouding ouderen (>65) en jongeren (<14)	x	x
Sociale gezondheid			
2	Contact met familie, vrienden of buren	x	
Fysieke en mentale gezondheid			
3	Levensverwachting bevolking	x	
4	Personen met 1 of meer langdurige ziekten of aandoeningen	x	
5	Percentage jongeren met jeugdzorg	x	x
6	Gemiddelde zorgkosten per inwoner	x	
7	Overgewicht	x	x
8	Ervaren gezondheid	x	x
Werkloosheid en inactiviteit			
9	Netto arbeidsparticipatie	x	
10	Werkloosheid	x	
11	Uitkeringen (Bijstand, AO, WW, AOW)	x	x
Inkomen			
12	Mediaan besteedbaar inkomen	x	
13	Aandeel sociaal minimum	x	x
Onderwijs / opleidingsniveau			
14	Hoogst behaald opleidingsniveau	x	x
15	Bevolking met startkwalificatie	x	
16	Vroegtijdig schoolverlaters	x	
Economische activiteit			
17	Bruto binnenlands product	x	
18	Bedrijfsvestigingen	x	x
Veiligheid			
19	Geregistreerde misdrijven	x	
Participatie en sociaal functioneren			
20	Vrijwilligerswerk	x	x
21	Vertrouwen in instituties	x	

TABEL A3: ONDERZOCHE INDICATOREN ‘EEN GEZONDE EN KANSRIJKE TOEKOMST’